

قال الله تبارك و تعالی:

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا﴾

سوره مبارکه شمس، آیه ۹

امام خامنه‌ای مدظله العالی:

درس خواندن و تهذیب اخلاق و هوشیاری سیاسی همراه با تلاش‌های انقلابی، وظائفی هستند که دختران و پسران این نسل باید آنها را هرگز فراموش نکنند. ۱۳۹۸/۹/۲۴

عنوان:

حب دنیا

شناسنامه مطلب	
t-242	کد مطلب
تزکیه‌ای/تقوای عمومی/رذائل و فضائل/رذائل/سطح شناخت	رده
تزکیه، تربیت نفس، رذائل، حب، حب دنیا، امام خمینی	برچسب
	توضیحات

پایگاه تزکیه‌ای، علمی، بصیرتی و مهارتی **نُمو**

nomov.ir

بالسند المتّصل إلى محمد بن يعقوب، عن محمد بن يحيى، عن أحمد بن محمد، عن ابن محبوب، عن عبد الله بن سنان و عبد العزيز العبدی، عن عبد الله بن أبي يعفور، عن أبي عبد الله، عليه السلام، قال: من أصبح و أمسى و الدنيا أكبر همّه، جعل الله الفقر بين عينيه و شتّت أمره، و لم ينل من الدنيا إلّا ما قسم له. و من أصبح و أمسى و الآخرة أكبر همّه، جعل الله الغنى في قلبه و جمع له أمره.^۱ ترجمه ابن ابی یعفور گوید که حضرت صادق، علیه السلام، گفت: «کسی که صبح کند و شام کند و حال اینکه دنیا بزرگترین همّ او باشد، قرار دهد خدا فقر را بین دو چشمش، و درهم کند کار او را، برخوردار نگردد از دنیا مگر آنچه قسمت شده است برای او. و کسی که صبح و شام کند در صورتی که آخرت بزرگترین همّ او باشد، قرار دهد خدا بی‌نیازی را در دل او، و گرد آورد برای او کار او را.» شرح بدان که از برای «دنیا» و «آخرت» اطلاقاتی است به حسب انظار ارباب علوم.

و میزان معارف و علوم آنها، که بحث از حقیقت آن به حسب اصطلاح علمی مهم به امر ما نیست، و صرف همت در فهم اصطلاحات و رد و قبول و جرح و تعدیل باز دارد پیاده را ز سبیل.^۲ آنچه در این باب مهم است فهم دنیای مذمومه است که انسان طالب آخرت اگر بخواهد از آن احتراز کند، با خبرت احتراز نماید. و آنچه اعانت کند انسان را در این سلوک راه نجات، و ما آن را ان شاء الله در ضمن چند فصل بیان می‌کنیم. و از خدای تعالی توفیق می‌طلبیم در سلوک این طریق.

بیان کلام مولانا مجلسی (ره) در حقیقت دنیای مذمومه

جناب محقق خبیر و محدث بی نظیر، مولانا مجلسی،^۳ علیه الرحمة، می‌فرماید: بدان آنچه از مجموع آیات و اخبار ظاهر می‌شود به حسب فهم ما، این است که دنیای مذمومه مرکب است از يك اموری که انسان را باز دارد از طاعت خدا و دوستی او و تحصیل آخرت. پس دنیا و آخرت با هم متقابل‌اند. هر چه باعث رضای خدای سبحان و قرب او شود، از آخرت است اگر چه به حسب ظاهر از دنیا باشد، مثل تجارات و زراعات و صناعاتی که مقصود از آنها معیشت عیال باشد برای اطاعت امر خدا، و صرف کردن

۱ اصول کافی، ج ۲، ص ۳۱۹، «کتاب ایمان و کفر»، «باب حب الدنيا»، حدیث ۱۵.

۲ خواب‌نوشین بامداد رحیل باز دارد پیاده را ز سبیل

۳ حدیث ۱، پاورقی ۱۴.

آنها در مصارف خیریه و اعانت کردن به محتاجان و صدقات و باز ایستادن از سؤال از مردم، و غیر آن، و این‌ها همه از آخرت است گر چه مردم آن را از دنیا دانند. و ریاضات مبتدعه و اعمال ریائی، گرچه با تزهّد و انواع مشقت باشد، از دنیاست، زیرا که باعث دوری از خدا شود و قرب به سوی او نیاورد، مثل اعمال کفار و مخالفان. انتهی.^۱ و از یکی از محققان نقل فرماید که دنیا و آخرت تو عبارت است از دو حالت از حالات قلب تو: آنچه نزدیک است و قبل از مردن، نامش دنیاست. و آنچه بعد از این آید و پس از مردن است، نامش آخرت است. پس آنچه از برای تو در آن حظ و نصیب و شهوت و لذت است قبل از موت، آن دنیاست در حق تو.^۲ فقیر گوید که می‌توان گفت که دنیا گاهی گفته می‌شود به نشئه نازله وجود که دار تصرّم و تغییر و مجاز است، و آخرت به رجوع از این نشئه به ملکوت و باطن خود که دار ثبوت و خلود و قرار است. و این نشئه از برای هر نفسی از نفوس و شخصی از اشخاص متحقق است. بالجمله، از برای هر موجودی مقام ظهور و ملک و شهودی است، و آن مرتبه نازله دنیاویه آن است، و مقام بطون و ملکوت و غیبی است، و آن نشئه صاعده اخرویه آن است. و این نشئه نازله دنیاویه گرچه خود بذاته ناقص و اخیره مراتب وجود است ولی چون مهد تربیت نفوس قدسیه و دار التحصیل مقامات عالیّه و مزرعه آخرت است، از احسن مشاهد وجودیه و اعز نشآت و مغتنمترین عوالم است پیش اولیا و اهل سلوک آخرت. و اگر این مواد ملکیه و تغییرات و حرکات جوهریه طبیعیه و ارادیه نبود و خدای تعالی مسلط نکرده بود بر این نشئه تبدلات و تصرّمات را، احدی از نفوس ناقصه به حد کمال موعود خود و دار قرار و ثبات خود نمی‌رسید، و نقص کلی در ملک و ملکوت وارد می‌شد. و آنچه در لسان قرآن و احادیث وارد شده از مذمت این عالم در حقیقت به خود او رجوع نمی‌کند، به حسب نوع و اکثریت، بلکه به توجه به آن به علاقه قلبیه و محبت به آن رجوع می‌کند.

پس، معلوم شد که از برای انسان دو دنیاست:

یکی ممدوح و یکی مذموم.

۱ بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۶۳، «کتاب ایمان و کفر»، «باب حب دنیا و ذمها». مرآة العقول، ج ۸، ص ۲۶۳، «کتاب ایمان و کفر»، «باب ذم دنیا و زهد فیها».

۲ مرآة العقول، ج ۱۰، ص ۲۶۴، «کتاب ایمان و کفر»، «باب حب دنیا».

آنچه ممدوح است، حصول در این نشئه که دار التریبه و دار التحصیل و محل تجارت مقامات و اکتساب کمالات و تهیه زندگانی سعادت‌مند ابدی است که بدون ورود در اینجا امکان پذیر نیست. چنانچه حضرت مولی الموحدین و امیر المؤمنین، صلوات الله علیه، در یکی از خطبه‌های خود می‌فرماید - پس از آنکه شنید از يك نفر که ذم دنیا می‌کند:-

إِنَّ الدُّنْيَا دَارُ صَدَقَ لِمَنْ صَدَّقَهَا، وَ دَارُ عَافِيَةٍ لِمَنْ فَهَمَ عَنْهَا، وَ دَارُ غِنَى لِمَنْ تَزَوَّدَ مِنْهَا، وَ دَارُ مَوْعِظَةٍ لِمَنْ اتَّعَظَ بِهَا، مَسْجِدُ أَحِبَّاءِ اللَّهِ وَ مَصَلَّى مَلَائِكَةِ اللَّهِ وَ مَهْبِطُ وَحْيِ اللَّهِ وَ مَتَجَرُّ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ. اِكْتَسَبُوا فِيهَا الرِّحْمَةَ وَ رَبِحُوا فِيهَا الْجَنَّةَ ...^۱

و قول خدای تعالی: وَ لَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ.^۲ به حسب روایت عیاشی^۳ از حضرت باقر، علیه السلام، تفسیر به «دنیا» شده است.^۴ پس، عالم ملک، که مظهر جمال و جلال است و حضرت شهادت مطلقه است، به يك معنی مذمتی ندارد، و آنچه مذموم است دنیای خود انسان است، به معنی وجهه قلب به طبیعت و دلبستگی و محبت آن است که آن منشأ تمام مفاسد و خطاهای قلبی و قالبی است.

چنانچه در کافی شریف از جناب صادق، علیه السلام، حدیث می‌کند: قال، علیه السلام: رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ حُبُّ الدُّنْيَا.^۵

۱ «همانا دنیا سرای راستی است برای آنکه با آن از در راستی درآید، و سرای درستی است برای آنکه آن را دریابد، و سرای بی‌نیازی است برای آنکه از آن توشه برگیرد، و سرای پند است برای آنکه از آن پند گیرد. دنیا سجده‌گاه دوستداران خدا، و نماز خانه فرشتگان خدا، و جای فرود وحی خدا و بازار یاران خدا است که در آن رحمت را به دست آورند و بهشت را سود برند.» نهج البلاغه فیض الاسلام، ص ۱۱۳۸ «حکمت» ۱۲۶.

۲ «چه نیکو است جایگاه پرهیزگاران.» (نحل - ۳۰).

۳ ابو نصر محمد بن مسعود بن محمد بن عیاشی تمیمی از بزرگان علمای شیعه و از استوانه‌های حدیث و تفسیر روایی در اواخر قرن سوم هجری است. محدّثین بزرگی چون شیخ کُشی صاحب رجال و شیخ جعفر بن محمد عیاشی فرزندش از او روایت کرده‌اند. آثار بسیاری دارد، شیخ طوسی آثار او را افزون از ۲۰۰ شمرده است، از آثار اوست: کتاب التفسیر، کتاب الصّلاة، کتاب الطب، کتاب معرفة الناقلین، کتاب الغیبة.

۴ عن ابن مسکان، عن أبي جعفر، علیه السلام، فی قوله: وَ لَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ، قال: الدُّنْيَا، تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۲۵۸.

۵ «دنیا دوستی منشأ هر گناه است.» اصول کافی ج ۲، ص ۳۱۵، «کتاب ایمان و کفر»، «باب حب دنیا و الحرص علیها»، حدیث ۱.

و عن أبي جعفر، عليه السلام: ما ذئبان ضاريان في غنم ليس لها راع، هذا في أولها و هذا في آخرها، بأسرع فيها من حب المال و الشرف في دين المؤمن.^۱

پس، تعلق قلب و محبت دنیا عبارت از دنیای مذموم است، و هر چه دلبستگی به آن زیادتیر باشد، حجاب بین انسان و دار کرامت او و پرده ما بین قلب و حق بیشتر و غلیظتر شود. و آنچه در بعضی از احادیث شریفه است که از برای خدا هفتاد هزار حجاب است از نور و ظل^۲، «حجابهای ظلمانی» تواند همین تعلقات قلبیه باشد به دنیا. و هر قدر تعلقات بیشتر باشد، حجابها زیادتیر است. و هر چه تعلق شدیدتر باشد، حجاب غلیظتر و خرق آن مشکلتر است.

امام خمینی (ره)، چهل حدیث (اربعین حدیث)، ص: ۱۱۹

نرم افزار مجموعه آثار امام خمینی (ره) مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور

۱ حدیث ۱ پاورقی ۵۶.

۲ عن النبی (ص) انّ لله تبارک و تعالی سبعین ألف حجاب من نور و ظلمة. بحار الانوار ج ۵۵ ص ۴۵ «کتاب السماء و العالم باب ۵»، ذیل حدیث ۱۳.